

**FOD VOLKSGEZONDHEID
VEILIGHEID VAN DE VOEDSELKETEN
EN LEEFMILIEU**

BRUSSEL 21 juni 2013

DIRECTORAAT- GENERAAL "GEZONDHEIDSZORG"

FEDERALE COMMISSIE RECHTEN VAN DE PATIENT

**Advies m.b.t modaliteiten voor het onrechtstreeks inzagerecht in
het dossier van de overleden patiënt**

1. Inleiding

De Federale Commissie ontvangt regelmatig vragen over de toepassing van het onrechtstreeks inzagerecht in het patiëntendossier van een overleden patiënt zoals geregeld in artikel 9 §4 van de wet van 22 augustus 2002 betreffende de rechten van de patiënt, afgekort WPR.

Zij oordeelt het nuttig om haar advies van 23 juni 2006 in herinnering te brengen en aan te vullen met een aantal richtlijnen over de toepassingsmodaliteiten voor de uitoefening van dit inzagerecht.

2. Uitgangspunten

2.1. artikel 9 § 4 WPR voorziet dat *na het overlijden van de patiënt de echtgenoot, de wettelijk samenwonende partner, de partner en de bloedverwanten tot en met de tweede graad van de patiënt, via een door de verzoeker aangewezen beroepsbeoefenaar, recht hebben op inzage in het patiëntendossier van de overledene, voor zover hun verzoek voldoende gemotiveerd en gespecificeerd is en de patiënt zich hiertegen niet uitdrukkelijk heeft verzet. De aangewezen beroepsbeoefenaar heeft ook inzage in de persoonlijke notities.*

2.2. de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer heeft in 2000 een advies uit eigen beweging geformuleerd naar aanleiding van de vele vragen die zij rond deze problematiek ontving. De Commissie gaf duidelijk aan dat de nabestaanden over een recht van toegang moeten beschikken indien ze een rechtmatig belang nastreven en was voorstander van een systeem dat een afweging van de belangen toelaat. Een onbeperkt recht van toegang door nabestaanden heeft volgens de Commissie niet voldoende eerbied voor de wensen van de overledene en laat niet toe dat ook rekening gehouden wordt met de belangen van andere familieleden of derden. Geen enkel recht van toegang voor de nabestaanden is volgens de Commissie in een aantal omstandigheden onbillijk.¹

2.3. de memorie van toelichting van de WPR bepaalt dat inzage in het patiëntendossier na het overlijden enkel toelaatbaar kan worden geacht indien de belangen van de verzoekers tot inzage opwegen tegen het recht op privacy en intimiteit van de overleden patiënt.²

2.4. het advies van de Federale Commissie Rechten van de patiënt van 23 juni 2006 bevestigt het belang van het onrechtstreeks karakter van de toegang tot het patiëntendossier van een overleden patiënt maar behandelt tegelijkertijd de bijzondere situatie van de minderjarige patiënt waarbij een afwijking wordt voorgesteld. De Commissie geeft de minister het advies om artikel 9 §4 aan te vullen met een §5 dat luidt als volgt:

'Na het overlijden van de patiënt bedoeld in art. 12 en art.13 van de wet, mag de persoon die op het moment van overlijden van de patiënt handelde als vertegenwoordiger van deze laatste, het in §2 bedoelde inzagerecht van het patiëntendossier uitoefenen, voor zover zijn vraag voldoende is gemotiveerd en gespecificeerd en voor zover de patiënt er zich bij leven niet uitdrukkelijk heeft tegen verzet.

In het art. 15, §1 van dezelfde wet, moet op het einde van de eerste zin na de woorden 'zoals bedoeld in artikel 9 § 2 en §3' toegevoegd worden, 'of §5'.

Dit advies is tot op heden nog niet opgevolgd.

¹ Advies 18/2000 van de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer

² Memorie van toelichting DOC 50 1642/001 p.34

3. Probleemstelling

De wet en de andere teksten die de Commissie citeert als uitgangspunt voor dit advies, behandelen het principe van het onrechtstreeks toegangsrecht voor de nabestaanden tot het patiëntendossier van de overleden patiënt, maar zijn stilzwijgend over de concrete toepassingsmodaliteiten van dit recht.

De Federale ombudsdienst kaart reeds sinds 2006 in haar jaarverslag verschillende problemen/vragen aan die zich aandienen bij de uitoefening van dit onrechtstreeks toegangsrecht in de praktijk.

De Federale commissie wil een antwoord bieden op onderstaande vragen.

3.1. vrije keuze beroepsbeoefenaar

Het blijkt in de praktijk niet voor iedereen duidelijk welke beroepsbeoefenaar de nabestaanden kunnen aanduiden voor de uitoefening van hun onrechtstreeks inzagerecht. Meerdere deelaspecten verdienen aandacht.

Een eerste betreft de specialiteit van de aangeduide beroepsbeoefenaar. Moet die beroepsbeoefenaar tot een welbepaald specialisme behoren, m.a.w. moet de aangeduide beroepsbeoefenaar steeds arts zijn of kan dit ook een verpleegkundige, kinesist, paramedicus,... zijn?

De wet spreekt in artikel 9 heel algemeen over 'een door de verzoeker aangewezen beroepsbeoefenaar'. De definitie van 'beroepsbeoefenaar' in de wet luidt: 'de beoefenaar bedoeld in het Koninklijk besluit nr.78 van 10 november 1967 betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen alsmede de beroepsbeoefenaar van een niet-conventionele praktijk bedoeld in de wet van 29 april 1999 betreffende de niet-conventionele praktijken inzake de geneeskunde, de artsenijsbereidkunde, de kinesitherapie, de verpleegkunde en de paramedische beroepen'. De Federale Commissie is dan ook van mening dat elke beroepsbeoefenaar zoals bedoeld in het KB nr. 78 kan aangeduid worden voor de uitoefening van het onrechtstreeks inzagerecht, en dit zonder enig onderscheid.

Artikel 4 van de wet voorziet dat 'de beroepsbeoefenaar de bepalingen van de wet dient na te leven binnen de perken van de hem door of krachtens de wet toegewezen bevoegdheden.'

De memorie van toelichting bij artikel 4 verduidelijkt dat de wet geen afbreuk doet aan de bevoegdheidsregelingen zoals neergelegd in het KB nr. 78 en de wet niet-conventionele praktijken³. Hieruit leidt de Orde der geneesheren af dat de inzage enkel kan gebeuren door artsen en baseert zich daarvoor op artikel 2 §1 van het KB nr. 78 dat stelt dat het tot de uitsluitende bevoegdheid van artsen behoort de gezondheidstoestand te onderzoeken, ziekte op te sporen, een diagnose te stellen en een behandeling in te stellen⁴. De Commissie meent evenwel dat de wetgever niet vooraf heeft willen vastleggen welke specialiteit de beroepsbeoefenaar die voor de uitoefening van het inzagerecht wordt aangeduid, moet hebben. Bovendien is de opdracht bij toepassing van artikel 9, meer bepaald inzage nemen in het patiëntendossier niet voorzien in artikel 2 §1 van het KB nr. 78.

Prof. Verlooy bevestigt in zijn onderzoeksrapport van juli 2011 dat artikel 9 WPR geen enkel onderscheid maakt naargelang specialiteit van de beroepsbeoefenaar en bijgevolg elke

³ Memorie van toelichting DOC 50 1642/001 p. 17

⁴ Orde der geneesheren, advies patiëntenrechtenwet 26/07/2003

beroepsbeoefenaar in aanmerking komt. Er anders over beslissen, zou een voorwaarde toevoegen aan artikel 9 WPR die er niet in wordt vermeld.⁵

Het spreekt hierbij voor zich dat het doel van de inzage rechtmatig en precies moet zijn. De beroepsbeoefenaar die aangeduid wordt, mag de via de inzage bekomen informatie enkel en alleen gebruiken voor het doel dat de inzage heeft, met name de verzoeker inlichten over de inhoud van het patiëntendossier beperkt tot die elementen die beantwoorden aan de opgegeven reden voor inzage. De beroepsbeoefenaar kan deze informatie niet voor een ander doel gebruiken. Zo stelt de Orde der geneesheren zeer terecht in een advies van 2006 dat een raadgevend arts van een verzekeringsmaatschappij niet tegelijkertijd kan gemandateerd zijn enerzijds door de verzekeringsmaatschappij en anderzijds door de erfgenamen van de overledene.⁶

Tot slot is het een vaststelling dat het voor de verzoeker meestal geen evidentie is om een beroepsbeoefenaar (bereid) te vinden om dit inzagerecht uit te oefenen. Het komt de Commissie dan ook voor dat het geen goede keuze zou zijn om de keuzevrijheid van de verzoeker te beperken tot een beroepsbeoefenaar van een welbepaald specialisme.

Sommige buitenlandse wetgevingen voorzien uitdrukkelijk in het recht op (gratis) professionele bijstand bij de uitoefening van het inzagerecht door de patiënt.⁷ Dit zou ook in België een mogelijke aanvulling van de wet kunnen zijn in het belang van de patiënt.

Een tweede deelaspect gaat over de vraag of de aangeduide beroepsbeoefenaar zelf een nabestaande mag/kan zijn.

Ook dit is door de wetgever niet nader gespecificeerd. De Federale Commissie meent echter dat de ratio legis van de wet bij het onrechtstreeks karakter van het inzagerecht, tot gevolg heeft dat een beroepsbeoefenaar die zelf nabestaande is van de overleden patiënt noch door zichzelf als verzoeker, noch door een andere nabestaande kan aangeduid worden om het patiëntendossier in te zien. Zo voorziet de memorie van toelichting zeer duidelijk dat een belangrijke bestaansreden van het inzagerecht de bescherming van het privéleven van de patiënt is.⁸

3.2. aanwezigheid verzoeker tijdens de uitoefening van het onrechtstreeks inzagerecht

De vraag komt vanuit de praktijk regelmatig terug te weten of de verzoeker aanwezig mag zijn tijdens de uitoefening van dit onrechtstreeks inzagerecht door de door de verzoeker aangeduide beroepsbeoefenaar. Het staat de Commissie voor dat het principe zelf van onrechtstreeks inzagerecht evenals (opnieuw) de ratio legis van het onrechtstreeks karakter van het inzagerecht, de aanwezigheid van de verzoeker op het ogenblik van uitoefening van dit inzagerecht uitsluit. Bovendien moet de beroepsbeoefenaar de mogelijkheid hebben om de verkregen informatie inhoudelijk te verwerken om hierover op een gepaste wijze met de verzoeker te kunnen communiceren en het resultaat van zijn inzage mee te delen, beperkt tot die elementen die beantwoorden aan de opgegeven reden voor inzage.

⁵ Verlooy Jan, *'de toepassing van de wet van 22 augustus 2002 betreffende de rechten van de patiënt op het gebied van de controle-en expertisegeneeskunde*, Universiteit Antwerpen, juli 2011, p. 53.

⁶ Orde der geneesheren, advies *'inzage van het medisch dossier van een overledene door de raadgevende arts van een verzekeringsmaatschappij'* van 25/11/2006

⁷ zie b.v. Canadese provincie Québec: *Loi sur les services de la santé et les services sociaux*, *Lois refundues du Québec*, chapitre S-4.2, art. 25, www.publicationsduquebec.gouv.qc.ca.

⁸ Memorie van toelichting DOC 50 1642/001 p.31

ADVIES

Zoals in de probleemstelling duidelijk tot uiting komt, bestaan in de praktijk onduidelijkheden over de toepassingsmodaliteiten van het onrechtstreeks inzagerecht in het patiëntendossier van de overleden patiënt. De WPR en de voorbereidende werken zijn duidelijk over het principe maar stilzwijgend over de modaliteiten waaronder dit moet toegepast worden. De Federale Commissie oordeelt het opportuun om hierover enkele richtlijnen uit te vaardigen in de vorm van een advies aan de Minister. Sommige kunnen aanleiding zijn voor een aanpassing van de wet, andere zullen eerder het statuut van richtlijn voor de praktijk behouden. De Federale Commissie hoopt dat dit advies kan bijdragen tot een meer comfortabele toepassing van dit recht in de praktijk.

1. de bijzondere situatie ingeval van overlijden van een minderjarige patiënt

De Federale Commissie maakt van de gelegenheid gebruik om ook haar advies van 23 juni 2006 in herinnering te brengen. Hierin bevestigt de Federale Commissie het belang van het onrechtstreeks karakter van de toegang tot het patiëntendossier van een overleden patiënt maar stelt tegelijkertijd een afwijking van de regel voor, voor de bijzondere situatie van de minderjarige patiënt. De Commissie stelt voor om artikel 9 §4 aan te vullen met een §5 dat luidt als volgt:

'Na het overlijden van de patiënt bedoeld in art. 12 en art.13 van de wet, mag de persoon die op het moment van overlijden van de patiënt handelde als vertegenwoordiger van deze laatste, het in §2 bedoelde inzagerecht van het patiëntendossier uitoefenen, voor zover zijn vraag voldoende is gemotiveerd en gespecificeerd en voor zover de patiënt er zich bij leven niet uitdrukkelijk heeft tegen verzet.

In het art. 15, §1 van dezelfde wet, moet op het einde van de eerste zin na de woorden 'zoals bedoeld in artikel 9 § 2 en §3' toegevoegd worden, 'of §5'

2. vrije keuze beroepsbeoefenaar

• specialisme beroepsbeoefenaar

De Federale Commissie acht het belangrijk te verduidelijken dat de wetgever niet de bedoeling heeft gehad om de keuze voor een beroepsbeoefenaar voor de uitoefening van het inzagerecht te beperken tot bepaalde categorieën beroepsbeoefenaars. Elke beroepsbeoefenaar die valt onder de toepassing van het KB nr. 78 kan bijgevolg door de nabestaande aangeduid worden voor de uitoefening van het onrechtstreeks inzagerecht. Hierover anders oordelen, zou een voorwaarde toevoegen aan artikel 9 WPR, die er niet staat.

• kan de aangeduide beroepsbeoefenaar zelf een nabestaande zijn?

De Federale Commissie meent dat de ratio legis van de wet bij het onrechtstreeks karakter van het inzagerecht, tot gevolg heeft dat een beroepsbeoefenaar die zelf nabestaande is van de overleden patiënt noch door zichzelf als verzoeker, noch door een andere nabestaande kan aangeduid worden om het patiëntendossier in te zien.

3. **aanwezigheid verzoeker tijdens de uitoefening van het onrechtstreeks inzagerecht**

Het staat de Commissie voor dat het principe zelf van onrechtstreeks inzagerecht evenals de ratio legis van het onrechtstreeks karakter van het inzagerecht, de aanwezigheid van de verzoeker op het ogenblik van uitoefening van dit inzagerecht uitsluit. De beroepsbeoefenaar moet de mogelijkheid hebben om de verkregen informatie inhoudelijk te verwerken vooraleer hierover op een gepaste wijze met de verzoeker te kunnen communiceren en het resultaat van zijn inzage mee te delen. Bovendien moet dit beperkt zijn tot die elementen die beantwoorden aan de opgegeven reden voor inzage. Het spreekt voor zich dat dit zeer moeilijk tot onmogelijk is als de verzoeker bij de inzage zelf aanwezig zou zijn.